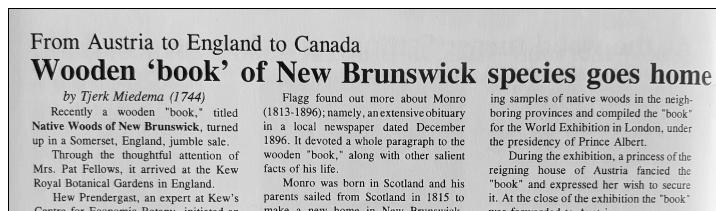

HOUTBOEK-ARTIFACT 130 JAAR ONDERWEG

- Hoe een bijzonder Canadees houtboek de weg naar huis terug vindt -

In 2000 volg ik bij Kew Royal Botanic Gardens in Richmond een fotocursus-natuurfotografie, die wordt gegeven door de bekende Engelse natuurfotografe Heather Angel. In Kew is voor fotothema's alles voorhanden op het terrein zelf, in de enorme kassen en in het prachtige arboretum met 14.000 bomen. Kew heeft daarnaast een onderzoek-instituut en een grote bijzondere collectie van houtsoorten uit de hele wereld. Tijdens mijn cursusverblijf ontmoet ik verder het Kew-personeel en de cursisten. In

het lentenummer van 2000 van het 'Kew-Magazine' ontdek ik het bestaan van een bijzonder houtboek. De informatie er over is dan nog wat schaars en de foto's eveneens. Ik besluit er een kort artikel over te schrijven, dat in het Amerikaanse blad 'World of Wood' van de IWCS (International Wood Collectors Society) in augustus 2000 verschijnt.

De kop van mijn publicatie in World of Wood, augustus 2000

Begin 1999 wordt er moeite gedaan om de geschiedenis over dit boek te achterhalen. Het verhaal begint heel vreemd op een soort rommelmarkt in Somerset Engeland waar een mevrouw Patricia Followes in een korf met artikelen, die bestemd zijn voor de verkoop ten bate van het Weston Hospice een boek ontdekt, een houtboek. Zij onderkent dat het mogelijk wetenschappelijke waarde heeft. Om het bij Kew achter te laten verlangt ze slechts een donatie voor de liefdadigheid.

Kew curator Dr. Hew Prendergast onderneemt vervolgens actie om de herkomst uit te vinden. Binnen het beleid van Kew is de aanpak om voorwerpen naar hun oorsprong terug te brengen. Hij neemt contact op met de Universiteit van New Brunswick (UNB) in Canada. New Brunswick is één van de oostelijke kustprovincies. Hier gaat een mevrouw Flagg (hoofd van de universiteit-archieven) verder op zoek. Het boek werd gemaakt als uitvloeisel van de British 'Act of Incorporation', dat er vervolgens toe leidt dat het houtboek naar de wereldtentoonstelling 'London International Exhibition on Industry and Art' in 1862 (1 mei tot 1 november) in Londen gaat. Vreemd genoeg komt het houtboek in de catalogus met de activiteiten van de tentoonstelling helemaal niet voor.

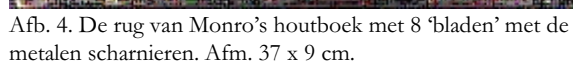
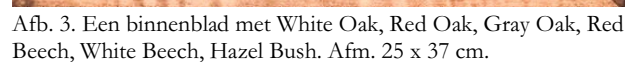
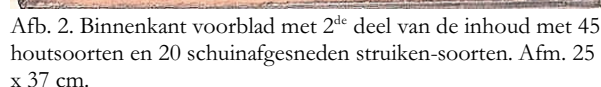
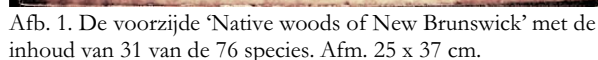

1862 International Exhibition in London. Een 351 m lang gebouw met twee kristallen koepels op een terrein van 9 ha.

De initiatiefnemer van het boek blijkt Alex (Alexander) Monroe¹ (1836-1896) die alle materiaal en gegevens verzamelt en de vakbekwame houtbewerker Steven Truman vervaardigt het boek. Het is het enige exemplaar. Na de tentoonstelling duikt het boek vreemd genoeg op in Oostenrijk. De nalatenschap van Monroe uit 1896 suggereert namelijk dat een prinses uit het toenmalige Oostenrijkse keizerrijk van keizer Frans Jozef (1848-1916) grote interesse toonde in het boek. Na de tentoonstelling gaat het boek naar Oostenrijk en duikt dan na ruim 130 jaar op bij die rommelmarkt in Engeland. Niemand weet hoe dat is gelopen. Bij het ontstaan van dit houtboek rond 1861/1862 is in Europa, in Duitsland, Oostenrijk, Italië en Zwitserland, het hoogtepunt in de ontwikkeling van xylotheken al voorbij.

In 1999 gaat het boek van Kew naar de bibliotheek van de Universiteit van New Brunswick. Vervolgens presenteert Rodney A. Savidge op de UNB campus in Fredericton 'Alexander Monroe's 1862 Book of Wood-New Brunswick Forest Management' tijdens de 12de 'Lecture Milham' op 22 maart 2000.

Alexander Monroe kwam met zijn familie op tweejarige leeftijd van Schotland naar New Brunswick. Hij is actief in de landmeter-business, publiceert belangrijke historische informatie over New Brunswick en Nova Scotia met details over de diversiteit van het gebied, schrijft verschillende boeken en heeft bemoeienis met het samengaan van de British North American-koloniën met de VS.

De Universiteit van New Brunswick doet een donatie aan de liefdadigheidsactie bij de dame van de rommelmarkt in Somerset. De cirkel is rond wanneer het houtboek in het 'Kew-magazine' verschijnt. En tot slot vindt het boek zijn plek in de UNW Libraris (special Collections, Harriet Irving Library) en is het boek nu thuis waar het hoort.

Het houtboek bestaat uit negen houtbladen in de afmeting 25 x 37 x 1 cm (een formaat tussen A4 en A3). Het voorblad geeft op de voorkant en achterkant de inhoud weer (Afb. 1. en 2.). Op de andere acht bladen zijn bij ieder aan de voor- en achterkant tot zes verschillende houtsoorten uit fineer aangebracht (Afb. 3.). Zoals bij het inramen van een schilderij zijn de houtsoorten ingekaderd. De inhoudsopgave geeft 76 houtsoorten aan, doch er blijken 81 te zijn. De inhoudsopgave op voor- en achterblad zijn gerangschikt op familie en botanische naam met daarnaast de gemiddelde hoogte van de betreffende t in 1860.

De namen van de houtsoorten zijn met een dikke vette inkt in handschrift op het hout aangebracht. Er blijken wel enige problemen met de naamgeving en kleine incorrectheden te zijn.

De houtmonsters zijn afkomstig uit het zogenaamde Acadian Forest. Deze bossen van New England-Acadia vormen een gematigd loof- en gemengd bos-ecoregio met een verscheidenheid aan leefgebieden op de heuvels, bergen en plateaus van het gebied in de maritieme provincies van Oost-Canada en de aangrenzende Canadese provincie Quebec en de noordoostelijke Verenigde Staten.

Tjerk **Miedema**
Kleve, 2020

Bron:

- 'KewMagazine', spring 2000
- <https://pdfs.semanticscholar.org/c330/b2e5f43a5e692c5f7b46016ff1ccdc6fcc0c.pdf>